

Josip Lisac
Zadar

ČAKAVSKO NARJEČJE I NJEGOVA PROUČAVANJA

UDK: 808.62-087:808.62-8

Rad primljen za tisak 5.11.1998.

Čakavska rič, Split, 1999, br. 1

Pregledni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Joško Božanić, Vojmir Vinja

Prilog prikazuje bibliografsku obrađenost čakavskog narječja, popisuje i ocjenjuje zasluge pojedinih učenjaka, proučenost dijalekata i rezultate čakavskih leksikografa.

Ključne riječi: bibliografija, učenjaci, proučenost, dijalekt, leksikografija

1. Čakavština kao organski idiom obrađivana je u dugu nizu raznovrsnih priloga sve od začetaka hrvatske dijalektologije u preporodno devetnaestostoljetno doba do naših dana, a samo se po sebi razumije da će pobuđivati znanstveni interes i u budućnosti. Ovaj je prilog zamišljen kao sažeti pregled dosadanjega rada, jer je očito potrebno jednim pogledom obuhvatiti dosad objavljeno, s time da će najkraće biti prikazani i najnoviji rezultati, dosad uglavnom neobuhvaćeni postojećim bibliografijama. Kako je dobro poznato, o hrvatskim i drugim organskim idiomima na području genetskolingvističke cjeline kojima oni pripadaju pripremljeno je više bibliografija dosad. Općenito je poznata Hrastina "Bibliografija radova iz dijalektologije, antroponimije, toponimije i hidronimije na području hrvatskoga ili srpskoga jezika" (**Hrvatski dijalektološki zbornik**, knj. 1, str. 387-479), koju su u svojim osvrtima dopunili Berislav M. Nikolić (**Južnoslovenski filolog**, 22, 1957-1958, str. 313-316) i osobito Pavle Ivić (**Zbornik za filologiju i lingvistiku**, 2, 1959, str. 183-198), a opsežna je i bibliografija Asima Pece iz 1981. "Dijalektologija u časopisima na srpskohrvatskom jeziku" (**Radovi ANUBiH**, knj. LXX, 1981, str. 73-199), svakako korisna, iako s mnogim nedostacima, a u bibliografijama su slabosti redovite, kako je općenito poznato. Bibliografskim ili sličnim priložima čakavolozima su mnogo pomogli u radu Zdzisław Wagner (**Čakavska rič**, 3, 1973, br. 1, str. 39-70) i Petar Šimunović;

Šimunovićeva bibliografija objavljena je u **Čakavskoj riči** 1976. (br. 1, str. 67-98) i u 3. dijelu Šimunović-Oleschova **Čakavisches-deutsches Lexikona** (1983, str. 555-599); kao i Hraste, Šimunović donosi i bibliografiju radova na čakavštini. Naravno, s proučavanjima čakavštine upoznajemo se i u drugim djelima s popisima literature (npr. Dalibor Brozović, "Čakavsko narječje", u: **Jezik, srpskohrvatski / hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski**, Zagreb 1988, str. 80-90). Mnogi časopisi donose svoje bibliografije, pa tako i **Čakavska rič** u povodu 20 (19, 1991, br. 2, str. 119-130) odnosno 25 godina izlazenja (25, 1997, br. 1-2, str. V-XXIV; oba puta autorica je Nevenka Bezić - Božanić). Dakako, i mnoge druge bibliografije svakako su važne, npr. bibliografije što su izlazile u **Južnoslovenskom filologu**, a odnosile su se do devedesetih godina i na priloge hrvatskih lingvista i o hrvatskom jeziku, pa i o hrvatskim organskim idiomima. Pojedininim istaknutim lingvistima, ujedno i proučavateljima čakavskoga narječja, također su objavljivane bibliografije, a ja ću izdvojiti najprikladnije popise njihovih radova: Vatroslav Jagić (**Izabrani kraći spisi**, Zagreb 1948, str. 593-630), Milan Rešetar (**Ljetopis JAZU**, 54, 1949, str. 352-361), Aleksandar Belić (**Zbornik radova o Aleksandru Beliću**, Beograd 1976, str. 433-469), Petar Skok (**Ljetopis JAZU**, 54, 1949, str. 193-213; dodatak u **Zborniku za filologiju i lingvistiku**, 12, 1969, str. 262-266), Stjepan Ivšić (**Jezik Hrvata kajkavaca**, Zprešić 1996, str. 97-109), Blaž Jurišić (**Zbornik Jurišić**, Zadar 1992, str. 25-33), Mate Hraste (**Rasprave Instituta za jezik**, 1, 1968, str. 485-494), Josip Hamm (**Slovo**, 25-26, 1976, str. 7-16), Pavle Ivić (**Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku**, 27-28, 1984-1985, str. 15-32), Radovan Vidović (**Čakavska rič**, 23, 1995, br. 1-2, str. 9-18), Božidar Finka (**Filologija**, 24-25, 1995, str. 15-33), Dalibor Brozović (**Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru**, 27, 1987, str. 11-34), Milan Moguš (**Radovi Zavoda za slavensku filologiju**, 27, 1992, str. 11-18), Petar Šimunović (**Rasprave Zavoda za hrvatski jezik**, 19, 1993, str. 19-49).

2. Do prve polovice 19. stoljeća dijalektima je u nas posvećivana mala pozornost, ali to ne znači da pisci i jezikoslovci o njima nisu razmišljali i prema njima se određivali (D. Brozović, 1960). U sklopu hrvatskoga narodnog preporoda prva je važna dijalektološka pojava Antun Mažuranić, koji je u **Kolu** 1843. (objavljujući **Vinodolski zakonik**) iznio glavne fonološke i morfološke crte suvremenoga vinodolskoga govora. On ukazuje na to koje su čakavske značajke i kakav je njihov odnos prema štokavskima. Važna su Mažuranićeva opažanja o čakavskom akcentu koja stoje kao priprema za izgradnju slavenske akcentologije. To se osobito odnosi na prinos **O važnosti akcenta hrvatskoga za historiju Slavjana**, Zagreb 1860. Mažuranić uspoređuje čakavsku, štokavsku i rusku akcentuaciju donoseći već vrlo lucidne zaključke o tim odnosima (M. Moguš, 1978). Sličnim pitanjima kao Antun Mažuranić bavili su se u nekoj mjeri i njegov brat Ivan Mažuranić i Vjekoslav Babukić, svi ilirci.

Približno paralelno s hrvatskim preporoditeljima djeluje i Vuk Stefanović Karadžić zainteresiran i za dijalektološka pitanja, dok 1857. Đuro Daničić piše o razlikama između jezika hrvatskoga i srpskoga; taj prilog ima očite metodološke slabosti (uspoređuje staru čakavštinu iz djela starih hrvatskih pisaca i suvremenu govornu štokavštinu), a uz to krivo identificira štokavštinu i srpski jezik te čakavštinu i hrvatski jezik. Time je srpski jezik jako proširen, hrvatski jako sužen, u skladu s tada vladajućim koncepcijama. Približno u doba

Daničićeva prinosa pisao je o govorima u Dalmaciji Ivan Danilo (1856), s mnogo slabosti i bez poznavanja Mažuranićeva rada (Vesna Jakić Cestarić, 1961, str. 161).

Prema kraju stoljeća čakavštinom se bavi njemački slavist Leskien, zatim i Davorin Nemanić; on piše o akcentuaciji u sjeveroistočnoj Istri, Liburniji i na Krku, bez registriranja postojanja akuta, ali ga je u tom smislu kritizirao Fran Mikuličić, koji je već opažao i treći akcent u čakavštini. Luka Zima napisao je monografiju o sintaktičkim razlikama među našim narječjima; to je opsežno, pa (unatoč slabostima) i danas važno djelo, jer je u budućnosti sintaksa u dijalektologiji bila jako zapostavljena. Kao izraziti proučavatelj čakavštine javlja se Marcel Kušar (J. Lisac, 1993-1994), obrađivač lastovskoga dijalekta, govora na Rabu i u Lumbardi na Korčuli. Osobito je rad o rapskim idiomima solidan. Kušar je opazio postojanje akuta, ali to nije jasno iskazao. Matej Milas zaslužan je kao proučavatelj štokavštine, ali je i njegov rad o trpanjskom govoru nezaobilazan, poglavito stoga što je on dugozlaznim (a i dugosilaznim) akcentom označavao akut. Ivan Milčetić u "Čakavštini kvarnerskih otoka" (1895) prikazao je prostrano područje, ali bez dobre obradbe akcenatskoga pitanja. Uz to je Milčetićev dijalektološki rad prilično obuhvatan, uključujući i stanje u dijaspori. Rudolf Strohal opsežno je prikazao riječki govor, a pisao je i o Vrbovskom, Oštarijama i Vrbniku, redovito s mnogo slabosti. Ipak je osobito važna obradba oštarijskoga govora, idioma s naglašenom trećom morom od kraja riječi.

Najbolji je u prvom razdoblju naše dijalektologije Rešetarov rad o čakavštini i njenim nekadanjim i sadanjim granicama (1891), a uz njega je važne primjedbe dao Vatroslav Jagić, koji je osobito naglašavao kontinuitet i postojanje postupnih prijelaza između južnoslavenskih jezika. Rešetar doista opisuje dijalekatnu stvarnost, tj. on se u dijalektološkom poslu bavi dijalektologijom, iako je i on jako opterećen tadanjim političkim i filološkim gledanjima. Vrijedno je podcrtati da i do danas o pojedinim mjestima stanovite informacije imamo samo u toj Rešetarovoj studiji. Oko 1890. Rešetar je polemizirao o staroj dubrovačkoj govornoj situaciji protiveći se u potpunosti misli o tom da bi se u Dubrovniku ikad govorilo čakavski. Poslije se je Rešetar malo bavio čakavštinom, tj. prikazao je poznata djela Mateja Milasa (Trpanj), Karla Meyera (Krk) i Václava Vážnoga (okolica Bratislave). Bolje od Kušara obradio je lastovsko stanje Vatroslav Oblak, vrlo zaslužan u proučavanju hrvatskih organskih idioma, čakavskih i kajkavskih. Mate Tentor prilično je opsežno obradio govor Cresa, ali je na Cresu zanimljiva kolebljivost u akcentu ne samo Tentorova nego i Belićeva i Ivšićeva sve do novijega doba. Zapažen je i Tentorov leksikološki rad. Vrijedan je spomena i Zgrablićev rad u Istri, ali je pritom vrlo nezgodno njegovo prikazivanje dvaju govora bez njihova pravog razlikovanja. Spominjem još i Josipa Aranzu.

Naša dijalektologija osamostalila se na početku 20. stoljeća, a u tom nakon Rešetara središnje mjesto pripada Beliću i Ivšiću. Važan je Belićev rad u Novom (1909) i u Kastvu, sinteza "O čakavskoj osnovnoj akcentuaciji" (1935), pa i opsežan recenzentski rad u **Južnoslovenskom filologu**. Belićeva je i sinteza o čakavskom narječju objavljena dvadesetih godina u Stanojevićevoj **Narodnoj enciklopediji**. U svemu je u prvim desetljećima 20. stoljeća proučavanje čakavštine bilo u znaku Belićeva rada. Stjepan Ivšić se mnogo bavio čakavštinom, ali je o njoj malo pisao; rješavao je akcenatska pitanja u

“Prilogu za slavenski akcenat” (1911) i u radu “Iz naše akcentuacije i dijalekatske problematike” (1951). Utjecajan je bio njegov **Nacrt za istraživanje hrvatskih i srpskih narječja** (1914), a obradba gradišćanskoga dijalekatnoga stanja ostala je za njegova života nedovršena; Ivšićeva je studija objavljena 1971. nastojanjem Božidara Finke. Svi ti Ivšićevi napori i danas su značajan dio hrvatske dijalektološke literature. Već na početku stoljeća (1911-1912) prilogom o govoru njegova žumberačkog zavičaja javio se Petar Skok, a tom se govoru vratio i na kraju života (1956). No, naravno, u opsežnu Skokovu djelu to nisu njegovi jedini prinosi proučavanju čakavskoga narječja.

Čakavština je bila glavno područje rada Mate Hraste. Otpočeo je raditi u rodnom Brusju na Hvaru, širio svoja istraživanja na susjedne otoke i prema sjeveru, gdje je dospio sve do Istre, o kojoj je napisao više tekstova tijekom šezdesetih godina. Njegov leksikografski rad nastavio je Petar Šimunović. Svakako je Hrastino istraživanje čakavštine opsežno, više terensko nego teoretsko, a ostat će i dalje dragocjeno vrelo uglavnom autentičnih dijalektoloških podataka.

U prvoj polovici 20. stoljeća valja spomenuti još Ribarićevo proučavanje istarskoga stanja (1940), posebno Vodica, Jurišićevu obradbu Vrgade, koja je šezdesetih i sedamdesetih godina kompletirana monografijom (1966) i izvrsnim rječnikom (1973); uz to je Jurišić aktivan svojim naputničkim radom u svezi s pomorskim nazivljem i obalnom toponomastikom. Praputnjak je obrađivao Vinko Bujan, Murter F. Stojanov. Uz njih važni su prinosi stranaca - Jakubinskoga i Meyera prije svih. Jakubinski je na temelju novljanskoga govora ustanovio pravilo ikavsko-ekavskoga refleksa jata, a to je pravilo približno u isto doba otkrio i Karl H. Meyer. Meyer je proučavao krčke govore, često nepouzđano (usp. Karl H. Meyer, **Čakavština otoka Krka**, Rijeka 1996). Krk je proučavao i Poljak Malecki (usp. **Filologiju** 4, 1963), svakako pouzdanije od Meyera, a uz to je mnogo proučavao Istru, kao i pitanje čakavizma. Božavu na Dugom otoku proučavao je Arturo Cronia, a u Slovačkoj opsežna je istraživanja proveo V. Vážný, proučavatelj govora u Novom Selu i u Hrvatskom Grobu. Hrvatski Grob je čakavskoga ikavsko-ekavskoga tipa, ali i s nešto kajkavskih elemenata. Gradišćanskim se je govorima jednom prilikom pozabavio čuveni A. V. Isačenko. Miloš Ivković u više se je navrata pozabavio bakarskim govorom, a i Gojko Ružičić bavio se dijalekatnim pitanjima proučavajući Zoranićev jezik. Spominjem i rad Frana Ilešića (Jelsa).

U drugoj polovici 20. stoljeća svojim se strukturalističkim pristupom ističe Pavle Ivić, važan i kao proučavatelj čakavštine. To je vidljivo već iz njegova prikaza monografije o govoru Suska koju su napisali Hamm, Hraste i Guberina; Hamm je proučavao i pitanje čakavizma (poput Žarka Muljačića), pa i čakavski imperfekt. Važan je Ivićev rad na bužetskom području i u Munama, pa i oko Pazina, Boljuna i Labina u Istri, zatim u Generalskom Stolu, u okolici Otočca, u Madžarskoj i u Jelenju (u Jelenju s Ilse Lehiste). Cjelina čakavštine obuhvaćena je u Ivićevoj studiji “Prilog karakterizaciji pojedinih grupa čakavskih govora” (1981), bogatoj spoznajama i poticajima.

Dalibor Brozović naročito je inzistirao na primjeni genetskih i strukturalnih kriterija u klasifikaciji naših dijalekata, a u čakavštini najviše je proučavao Lastovo, Krk i zadarsko

područje; podijelio je čakavsko narječje na 6 dijalekata (1988) primjenjujući svoje spoznaje i na taj dio hrvatskih govora.

Milan Moguš autor je monografije o senjskom govoru (1966), pisac knjige o fonologiji čakavskoga narječja (1977), s Finkom autor karte čakavskoga narječja, a uz to se mnogo bavio sjevernijim čakavskim idiomima (Mune, Brseč, Volosko, lički govori) u kojima je otkrivao ranije neuočene zakonitosti.

Božidar Finka autor je sažetoga pregleda čakavskoga narječja (1971), pisac naputka za ispitivanje i obrađivanje čakavskih govora (1973), autor monografije o dugootočkim čakavskim govorima (1977). Njegovo je proučavanje čakavštine obuhvatno, tj. proučavao je govore u Brinju (sa. S. Pavešićem), na Žirju (s A. Šojatom), u Gradišću, u Gorskom kotaru, poglavito pak na zadarskom području (Pašman, Sukošan itd.). Naročito je važno spomenuti Finkin interes za stilistička pitanja u dijalektologiji.

Petar Šimunović ponajprije je onomastičar, ali je i istaknuti čakavolog, naročito poznat kao leksikograf, kao što već spomenusmo. Mnogo je proučavao istarske govore, osobito oko Buzeta, kao i srednjodalmatinsku otočnu čakavštinu. Skupa s B. Finkom i skupinom etnologa on proučava bazični vokabular u nizu čakavskih zona, istražuje promjene i utjecaje. Obuhvaćen je Hvar, Brač, Korčula, Pelješac, Silba, Olib, Gradišće, Krk, Pag itd.

Antun Šojat naročito se zanimao za dugoreško područje, Stjepko Težak za prodor zamjeničke riječi **kaj** na čakavsko područje. Zvonimir Junković proučavao je čakavsku akcentuaciju i interesantnu sudbinu kratkoga poluglasa na Krku, a Krku je svoja istraživanja posvetio i Ive Jelenović. Vesna Jakić Cestarić također je ponajprije onomastičar, ali i proučavatelj govora u Novigradu kod Zadra i na otocima pred Zadrom, posebno u smislu važnoga pitanja kontinuanata jata. Ivan Brabec opsežno je pisao o gradišćanskim govorima, kojima se je bavio i Nikola Ivanović. Romanizme u Splitu proučavala je Jasna Gačić, šepurinski govor na Prviću Ante Kursar.

Svetozar N. Manojlović najveće je zanimanje pokazao za sudbinu jata (osobito na Silbi), za refleksne prednjega nazala, pa i za jedno morfološko pitanje; dijalekatno stanje na Silbi opisao je Eustahije Brnetić. Radosav Bošković o istarskim je govorima napisao dva priloga, a i Asim Peco pisao je o Istri. Svetlana Zajceva uspješno je analizirala čakavski leksik, Milan Stakić pisao je o krčkoj morfologiji (deklinacija imenica praslavenskih **ū** osnova u Vrbniku i u Dobrinju). Miloš Moskovljević opsežno je pisao o korčulanskoj i o viškoj dijalekatnoj situaciji. Wiesław Borys izdvaja se svojim interesom za tvorbenu problematiku uključujući i stanje u jednom suvremenom govoru (Kastav). Vidjeli smo, čakavština je zanimala i Z. Wagnera, a u Poljskoj se je bračkim i hvarskim govorima pozabavila i Rosa Jaskulska - Wołkowska. Kako se zna, Komizu je proučavao Robert Earl White, a i Keneth Naylor bavio se raznim čakavološkim temama. Kontaktnim pitanjima bavili su se Rudolf Filipović i Dunja Jutronic - Tihomirović, zainteresirani za sociolingvistička pitanja kao i Thomas Magner. Vrlo opsežnu djelatnost razvio je i Radovan Vidović, dugogodišnji glavni urednik **Čakavske riči**, a njega je na tom mjestu naslijedio Joško Božanić. Mnogi su se bavili raznim nazivljem, Mirko Deanović, Šime Županović, Vojmir Vinja, Vladimir Skračić, Goran Filipi i drugi.

U najnovije doba dosta se sjeverozapadnim čakavskim govovima bavila Vida Barac - Grum, koja je proučavala i čakavske govore u Gorskom kotaru. Iva Lukežić autor je monografija o ikavsko-ekavskom čakavskom dijalektu (1990), o ekavskim čakavcima trsatskoga, bakarskoga i crikveniškoga područja, o ikavcima Klane i Studene. Pisala je i o grobničkom području i o drugim govovima čakavskoga sjeverozapada, a s Marijom Turk obradila je krčke govore (1998). Silvana Vranić istraživala je na Pagu, u Istri i uz slovensku granicu, s osobitom koncentracijom na ekavske čakavce; sustavno je obradila i pitanje refleksa dočetnoga **I** u čakavskom narječju. Mira Menac - Mihalić proučava glagolske oblike u čakavštini i bračko dijalekatno stanje, Sanja Vulić čakavsku leksikografiju; ona je i sama leksikograf i maran terenski radnik, autorica (s Bernardinom Petrović) monografije **Govor Hrvatskoga Groba u Slovačkoj** (1999). Snježana Hozjan i Marija Turk bave se krčkim govovima, Branimir Crljenko idiomima u jugozapadnoj Istri. Ja sam proučavao čakavski leksik u cjelini i čakavske govore na zadarskom području (Ždrelac, Iž, Kali, Ošljak, Privlaka).

Danas je veoma velik prinos stranaca u proučavanju čakavštine. Značajan je u tom smislu rad W. R. Vermeera, osobito na Krku (Omišalj), ali i u čakavštini u cjelini. Izdvaja se on osobitom kvalitetom u radu. P. H. Houtzagers autor je vrlo vrijedne monografije o govoru Orleca na Cresu, a pisao je i o paškim govovima i (u suradnji s Elenom Budovskajom) o govoru u Kalima na otoku Ugljanu. Dragozetićima na Cresu bavio se Mario Sintich. Janneke Kalsbeek zaokupljena je istarskim govovima, osobito oko Žminja i oko Buzeta. Njena je i dosad najopsežnija monografija o jednom od hrvatskih govora, o onom u Orbanićima kod Žminja. Još početkom sedamdesetih godina (1973) Hein Steinhauer objavio je opsežnu knjigu o govovima Senja, Novoga i Vrgade. U Gradišću osobito su uspješno radili Gerhard Neweklowsky, Helene Koschat, Elisabeth Palkovits, Robert Hajszan i drugi. Čini se da je vrlo zapažen rad u proučavanju čakavskoga akcenta razvio Keith Langston, ali nam je njegov rad još nepoznat.

3. Razumije se, primjeri rječnika (zbirki riječi) čakavskih izvornih govora javljaju se već u prošlom stoljeću, a u novije doba broj je opsežnih rječnika znatan. U prvoj polovici 20. stoljeća važniji su rječnici V. Vážnoga iz Novoga Sela kod Bratislave i Josipa Ribarića iz Vodica u sjevernoj Istri, dok u posljednjim desetljećima, uz rječnike u okviru većih studija, imamo i cjelovite knjige Blaža Jurišića (**Rječnik govora otoka Vrgade**, Zagreb 1973), Zvonimira Turine i Antona Šepića (**Rječnik čakavskih izraza. Područje Bakarca i Škrljeva**, Rijeka 1977), M. Hraste i P. Šimunovića (**Čakavisch - deutsches Lexikon**, Köln - Wien 1979), Jure i Pere Dulčića ("Rječnik bruškoga govora", **Hrvatski dijalektološki zbornik**, 7-2, 1985), Ante Bačića Fratrića (**Rječnik blatskog govora hrvatskog jezika na književni jezik rastumačen**, Blato 1991), Gerharda Neweklowskoga (**Der kroatische Dialekt von Stinatz. Wörterbuch**, Wien 1989), Tonka Radišića (**Ričnik spliskog govora**, Santa Barbara 1991), Joška Balaža (**Hrvatski dialekt u Devinskom Nuovom Selu**, Novo Selo 1991), Marijana Milevoja (**Gonan po nase. Rječnik labinskog govora**, Pula 1992), Ankice Piasevoli (**Rječnik govora mjesta Sali**, Zadar 1993), Duška Geića i Mirka Slade Šilovića (**Rječnik trogirskog čakavskog govora**, Trogir 1994), Lovre Vlahova (**Dalmatinski pučki ričnik našega kraja**, Zagreb 1996), Andre Rokija - Fortunata

(**Libar Viškiga Jazika**, Toronto 1997). Nisu svi ti rječnici na razini suvremenih leksikografskih zahtjeva, ali među njima su i vrlo značajni rječnici, npr. Jurišićev i Hraste-Šimunovićev.

4. U cjelini je danas čakavsko narječje već u znatnoj mjeri obrađeno, ali je i mnogo posla preostalo, približno kao i u drugim hrvatskim narječjima. Može se reći da je bužetski dijalekt obrađen dobro (no još bez leksikografskih prinosa i barem jedne monografije), jugozapadni istarski osjetno slabije. Sjeverni (ekavski) čakavski dijalekt donedavno je bio proučen nedostatno, ali su veliki rezultati ostvareni u posljednje doba. Srednjočakavski (ikavsko-ekavski) dijalekt uglavnom je proučen dobro, ali su još potrebna istraživanja, poglavito u Lici. Južni (ikavski) čakavski dijalekt obrađivan je mnogo, no preslabo su poznati obalni čakavski govori, i u Dalmaciji i u sjeverozapadnoj Istri. Na Lastovu popunjeni su upitnici za atlase, ali su nova istraživanja svakako nužna. Kao najizrazitija potreba nameće se priprema i izrada atlasa, s time da se pojedini svesci Općeslavenskoga lingvističkoga atlasa pojavljuju već čitavo desetljeće, a tu su, naravno, prikazani i obrađeni i čakavski govori. Neki zaslužni čakavolozi (osobito najmlađi) ovdje nisu spomenuti, no, naravno, svima valja priznati zasluge, ali ne u istoj mjeri. Razumije se da davanje opće slike ne omogućuje preciznu sliku glede vrijednosti i utemeljenosti pojedinih dijalektoloških opusa.

LITERATURA

- Dalibor Brozović, 1960: "Tri razdoblja u razvitku naše dijalektologije", *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 1, 1960, str. 51-65.
- Božidar Finka, 1981: "Hrvatska dijalektologija danas", *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, 1981, str. 39-47.
- 1993: "Petar Šimunović, o 60. godišnjici života i 30. godišnjici znanstvenoga rada", *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 19, 1993, str. 7-16.
- Snježana Hozjan, 1996: "Hrvatska čakavska dijalektologija danas", u: *Riječki filološki dani*, 1, Rijeka 1996, str. 195-200.
- Vesna Jakić - Cestarić, 1961: "Ivan Danilo - političar i kulturni radnik, gramatičar i dijalektolog", *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, 8, 1961, str. 135-169.
- Maria Rita Leto, 1989: *Milan Rešetar*, Zagreb 1989.
- Josip Lisac, 1993-1994: "Dijalektološki rad Marcela Kušara", *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, 28-29, 1993-1994, str. 111-118.
- Iva Lukežić, 1997: "Stjepan Ivšić o čakavštini", u: *Prvi hrvatski slavistički kongres. Zbornik radova II.*, Zagreb 1997, str. 29-34.
- Mira Menac - Mihalić, 1992: "Milan Moguš i čakavska dijalektologija", *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, 27, 1992, str. 19-24.

Milan Moguš, 1978: *Antun Mažuranić*, Zagreb 1978.

Petar Šimunović, 1995: "Božidar Finka. O 70. obljetnici života i 40. obljetnici znanstvenoga rada", *Filologija*, 24-25, 1995, str. 9-13.

Mirjana Šokota, 1983: "Uz naše filološke bibliografije", *Istra*, 21, 1983, br. 3-4, str. 103-118.

Sanja Vulić, 1996: "Akcenatske, glasovne i tvorbene inačice u rječnicima izvornih čakavskih govora", *Filologija*, 26, 1996, str. 109-116.

Podatci o autoru: Dr. Josip Lisac, redoviti profesor dijalektologije i povijesti hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu u Zadru, Zadar, Ulica kralja Petra Krešimira IV 2, kućna adresa: Ulica Brne Krnarutića 4, 23000 Zadar, tel. 023 434 005

L'IDIOMA CIACAVO E IL SUO STUDIO

R i a s s u n t o

Questo contributo presenta l'elaborazione bibliografica dell'idioma ciacavo e valuta i meriti dei singoli studiosi, il livello di studio del dialetto e i risultati dei lessicografi ciacavi.

Parole chiave: *bibliografia, studiosi, livello di studio, dialetto, lessicografia*

RESEARCH WORK ON THE CHAKAVIAN DIALECT

S u m m a r y

The supplement presents the bibliography of the chakavian dialect, cataloguing and reviewing the merits of individual scientist, researchers, studies of the dialects and the results of the chakavian lexicographers.

Key words: *bibliography, scientists, researches, dialect, lexicography*